

Lezing:

Lucas 2, 1-20 (Naardense Bijbel)

1 Maar het geschiedt in die dagen: er gaat een besluit uit van Caesar Augustus dat elke familie moet worden ingeschreven; 2 deze -eerste- inschrijving geschiedt als Quirinius landvoogd van Syrië is. 3 Allen zijn op reis gegaan om te worden ingeschreven, ieder naar zijn eigen stad. 4 Maar ook Jozef klimt op van Galilea, uit de stad Nazaret, naar Judea, naar de stad van David die Betlehem wordt geroepen, omdat hij is uit het huis en de vaderlijn van David, 5 om te worden ingeschreven samen met Maria, die aan hem uitgehuwelijkt is en zwanger is. 6 Maar het geschiedt als zij dáár zijn, dat de dagen vervuld zijn dat zij bevallen moet, 7 en zij bevalt van haar eerstgeboren zoon; zij wikkelt hem in doeken en legt hem omhoog in een kribbe, omdat er voor hen geen plaats is geweest in de herberg. 8 Er zijn in die landstreek herders geweest die in het open veld vertoevend door de nachtwaken heen waakten over hun kudde. 9 Dan staat een aankondig-engel van de Heer bij hen; glorie van de Heer omstraalt hen; ze worden bevreesd, in grote vrees. 10 De aankondig-engel zegt tot hen: vreest niet!, want zie, ik kondig u aan: grote vreugde, die voor heel de gemeenschap wezen zal: 11 voor u is heden geboren een redder; hij is een Gezalfde, Heer,- in de stad van David; 12 dit is u ten teken: ge zult vinden een zuigeling in doeken gewikkeld en liggend in een kribbe! 13 Plotseling geschiedt het: bij de aankondig-engel is de veelheid van een hemelse strijdschaar; zij loven God en zeggen: 14 glorie aan God in den hoge, en op aarde vrede in mensen van welbehagen! 15 Het geschiedt zodra de aankondig-engelen van hen weggaan ten hemel, dat de herders tot elkaar gezegd hebben: komt, laten we tot bij Betlehem gaan en zien het woord dat is geschied en dat de Heer ons heeft bekendgemaakt! 16 Ze gaan met haast en vinden Maria en Jozef, met de zuigeling die in de kribbe ligt. 17 Maar als ze het zien geven ze bekendheid aan het woord dat tot hen over dit jongetje gesproken is, 18 en allen die het horen verwonderen zich over wat door de herders tot hen is gesproken. 19 Maar Maria heeft al deze woorden bewaard, ze overwegend in haar hart. 20 De herders keren terug, de glorie van God zingend en hem lofprijzend om al wat ze hebben gehoord en gezien precies zoals tot hen is gesproken.

Overweging

In een Duitse tekst kwam ik de zin tegen dat dit jaar letterlijk 'ein verrücktes Jahr' is. Het Duitse 'verrückt', dat betekent gek. Een gek jaar dus. En dat is het zeker. Maar als je het woord letterlijk neemt, dan betekent 'verrückt' 'van zijn plaats'. Verschoven. En ook dat is dit jaar. Opeens schoof alles van zijn plaats. Opeens ging alles door de war. Wijzelf zijn op onze plaats gebleven. En toch is in ons leven opeens alles verschoven. Alles anders. Vaak pijnlijk anders. Ein verrücktes Jahr.

En dan nu kerst. Ook het kerstverhaal is het verhaal van een wereld op drift. Een wereld van zijn plaats. Kerst is het verhaal van mensen die heen en weer geschoven worden als pionnen in een grote geschiedenis die elders wordt geschreven. Kerst is het verhaal van mensen die geen plaats hebben. Geen plaats vinden. Kerst is het verhaal van een volle herberg. Van een koude stal. Van het open veld. Van mensen in de marge en in het donker. Kerst is het verhaal van een kind dat onderweg wordt geboren.

Wij horen dit verhaal in onze wereld nu. Een wereld op drift. Een wereld waar zo veel mensen van hun plaats zijn geraakt of nog nooit een plaats hebben gehad. Heen en weer geschoven als pionnen in een grote geschiedenis die elders wordt geschreven. Maar nog veel vaker niet eens bewust verschoven. Hun op drift raken is het misschien niet bewust bedoelde maar ook niet bewust voorkomen gevolg van complexe verhoudingen en van vele factoren. Mensen raken op drift en

niemand voelt zich direct aangesproken en niemand voelt zich direct verantwoordelijk. En niemand wil zich verantwoordelijk voelen. Want er zijn altijd zoveel andere belangen... En dan komt corona er nog bovenop. En treft extra hard wie geen vangnet hebben. Wat er was aan kwetsbaar evenwicht onder kwetsbare mensen wordt nu ontregeld. Decennia werk en inzet gaan verloren. En corona is er ook in de kampen van mensen die nergens een plaats hebben.

En wij horen dit verhaal in onze eigen wereld, waarin alles van zijn plaats is. Wij voelen ons vervreemd van wat belangrijk is voor ons en van wie ons dierbaar zijn. En wij zijn murw en moe van een situatie die te lang duurt en die veel van ons vraagt. Wat doet dit van zijn plaats zijn van onze wereld met ons? Werpt het ons terug op onszelf? Of helpt het ons verstaan hoe het is om op drift te zijn?

Kerst is het verhaal van mensen die heen en weer worden geschoven. Maar dat is niet het hele verhaal. Want opeens is er op het open veld bij de herders een stralend licht. Een licht dat alles doet schuiven. Een licht dat alles in een ander perspectief zet. Opeens wordt de marge centrum. Opeens wordt de stal het middelpunt van de wereld. Opeens wordt het geboorte-uur het scharnierpunt van de tijd. En zij, de herders, de mensen in het donker, die zien het het eerst. Die horen het het eerst. 'Ik kondig u aan: grote vreugde, die voor heel de gemeenschap wezen zal: voor u is heden geboren een redder.'

De herders gaan op weg. Onmiddellijk. In de nacht. Haastig lopen ze naar de stal. Ook de herders worden geraakt door iets van buitenaf. En ook zij gaan op weg. Maar zij gaan zelf. Zij worden niet verschoven, verplaatst, verrückt, in de Duitse betekenis van het woord. Zij worden geraakt en zij zijn er vol van, weg van, verrukt, maar dan in het Nederlands. Verrukt door wat zij horen en zien. Haastig gaan zij op weg en zij vinden Maria en Jozef en het kind in de kribbe... Wat het zien van het kind hen doet, dat horen wij niet. Het lijkt alsof Lucas hier eerbiedig wat op afstand blijft staan. Alsof hij niet aan de teerheid van dit moment wil raken. Alsof hij de intimiteit in de stal niet met woorden wil verbreken. Lucas blijft eerbiedig op afstand. En sindsdien cirkelen alle kerstliederen van de wereld rondom dit centrum. Rondom het geheim van dit moment. Rondom het wonder van kerst.

Wat het kind de herders doet, dat horen wij niet. Wat wij wel horen dat is hun reactie op het zien van het kind. De herders vertellen iedereen wat de engel tot hen over dit kind heeft gesproken. Zij delen het licht dat zij hebben gezien. Zij delen dit andere perspectief dat hen is aangereikt. Dit nieuwe perspectief op hun wereld en op hun geschiedenis en op hun leven. Framing noemen wij dat nu. Zij delen deze verschuiving van focus. De herders werden geraakt en nu raken zij anderen. En allen die hen horen verwonderen zich.

En wij nu? Waar zijn wij in dit verhaal? Waar vindt dit verhaal ons? Kunnen ook wij op weg gaan naar de stal? Kunnen ook wij delen in het wonder? Nu wij zo moe zijn en murw en vervreemd, nu alles om ons heen zo is veranderd en verschoven? Ik denk nu aan mogelijkheden om zelf een plaats te vinden, of om zelf een plaats te zijn in dit verhaal. Twee mogelijkheden om te delen in het wonder van deze nacht.

De eerste mogelijkheid is zo'n verschuiving van perspectief. Dat alles nu zo is verschoven, dat overkomt ons en we doen ons best om staande te blijven. Maar ook nu, in deze wereld van zijn plaats, kan het gebeuren dat wij worden geraakt. Kan het gebeuren dat het perspectief opeens verschuift. Dat er een nieuw licht op de dingen schijnt. En wie weet zijn wij nu, nu wij zelf alle stevigheid kwijt zijn geraakt, ook wel ontvankelijker voor zo'n verschuiving. Misschien kunnen wij het nu wel beter zien. Het wonder in een kwetsbaar kind. God die ons zo nabij is gekomen. Dát het gebeurt, dat hebben wij denk ik niet zelf in de hand. Dat het gebeurt is genade. Maar we kunnen ons wel erin oefenen het te zien. We kunnen ons oefenen in ontvankelijkheid.

Dit jaar overleed een mens die in deze ontvankelijkheid een voorbeeld was voor mij. Een vrouw die een groot deel van haar leven zeer ziek was en zeer afhankelijk. Maar die vanuit haar bed in staat was om mensen een ander perspectief aan te reiken. Een nieuw licht te doen zien. Zoals in het korte gedichtje van haar op de dankkaart na haar overlijden. “De kras op mijn raam wordt zilver in de zon.” (Liduine)

De tweede mogelijkheid is een verschuiving van plaats. In een wereld waarin alles schuift kunnen wijzelf plaats zijn voor mensen. Plaats waar mensen op adem kunnen komen. Plaats waar mensen kunnen zijn en mogen zijn. Zoals Jezus het later zegt: “Alles wat jullie gedaan hebben voor een van de onaanzienlijksten van mijn broeders of zusters, dat hebben jullie voor mij gedaan.” Wij kunnen zelf de stal zijn. En ook dit verlangen, dit verlangen zelf de stal te mogen zijn, de kribbe te mogen zijn om Jezus op te nemen, dat komen wij tegen in tal van gebeden en liederen door de eeuwen heen.

Zelf een plaats zijn. Dat is niet pas mogelijk als wij zelf helemaal gesetteld zijn en helemaal stabiel. Dat zijn we misschien wel nooit. Wat misschien wél nodig is om werkelijk plaats te zijn voor een ander, dat is denk ik de verwachting en de ontvankelijkheid om in de ander een glimp van het kind te zien. Een glimp van God te zien.

Soms breekt uw licht in mensen door
onstuitbaar.
Zoals een kind geboren wordt.

Amen

Ekklesia Leiden
Rapenburg 100
2311GA Leiden
www.ekklesialeden.nl
info@ekklesialeden.nl